

Lausunto
31.3.2014

Lausunto valtiovarainministeriölle koskien luonnosta kuntarakennelain muuttamisesta

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto – Nuva ry. kiittää valtiovarainministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta kuntarakennelain muuttamisesta ja toteaa kunnioittavasti lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Meneillään oleva kunta- ja palvelurakennemuutos on nuorten kannalta erityisen merkityksellinen. Nuoret ikäluokat tulevat elämään tänä päivänä tehtävien ratkaisujen kanssa, mistä johtuen heidän näkemystensä selvittäminen on myös tärkeää.

Lähtökohdiltaan kuntarakennelain muutos mahdollistaa valtiovallan käytön erityisen hankalissa kunnan rajoja koskevissa liitostilanteissa.

Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Jo voimassa oleva kuntarakennelaki edellyttää liitosselvityksessä selvittämään mahdollisen liitoskunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Tämä on liitoskeskustelun osalta erittäin keskeinen näkökohta, johon tulee kiinnittää huomioita. Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton mielestä nuorisovaltuustojen toimintaedellytykset ja vaikutusmahdollisuudet tulee liitostilanteissa tosiasiallisesti turvata.

Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia tulee arvioida jatkuvasti kuntarakennetta uudistettaessa, jotta uusia osallistumismalleja voidaan hyödyntää myös uusissa kunnissa ja vanhoja hyviä käytäntöjä jalostaa.

Lain pääkohdat

Pääasiallisena esityksenä on antaa valtioneuvostolle tarvittavat valtuudet kuntajaon muuttamiseen, mikäli kunta ei ole itse tähän suostuvainen. Neuvoa-antava kunnallisäänestys edellytyksenä toimivallan käytölle mahdollistaa kunnan asukkaiden osallistumisen mahdolliseen pakkoliitoksen päätöksentekoon. Kuitenkin tämä poliittinen perusoikeus, joka on voimassa kuntalain mukaisesti kuuluu vain kahdeksantoista vuotta täyttäneille henkilöille.

Ajatus toimivallan lisäämisestä tällä edellytyksellä, jossa kuntalaiset pystyvät päätöksentekoprosessiin vaikuttamaan on oikea ja se on poliittisten perusoikeuksien mukainen. Kuitenkin tämä esitys itsessään herättää erityisen

Lausunto
31.3.2014

ongelman alle 18-vuotiaiden kuntalaisten osalta, koska heillä ei ole tämänhetkisen lainsäädännön myötä mahdollisuutta osallistua kunnalliseen kansanäänestykseen.

Lain perusteluista ei käy riittävän selkeästi ilmi, kuinka alle 18-vuotiaiden, kuntalaisten näkemykset tullaan mahdollisessa valtioneuvoston toimivaltaa edellyttämässä liitostilanteessa selvittämään. Ei ole perustuslain eikä kuntalain hengen mukaista, että nämä alle 18-vuotiaat kuntalaiset eivät voi osallistua nuorisolain 8 §:n edellyttämällä tavalla juurikin heitä koskevaan päätöksentekoon.

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto haluaa ilmaista syvän huolensa näiden perustavanlaatuisen oikeuksien todellisen toteutumisen puolesta ja katsookin, että lain perusteluihin tulisi lisäksi ottaa maininta siitä, että valtioneuvostolle on saatettava päätöksenteon tueksi nuorisovaltuuston tai vastaavan nuoria edustavan toimielimen lausunto kuntaliitoksen toteuttamisesta. Vain näin voidaan aidosti taata myös nuorten äänen kuuluminen osana kuntajaon muuttamista. Hallituksen esityksen perusteluissa on myös tiukennettava määritelmää nuorisovaltuustoista osana *Vaikutukset lapsiin ja nuoriin* -kokonaisuutta. Olisi tärkeää, että perusteluissa tuotaisiin selkeästi ilmi, että nuorisovaltuuston toiminta- ja vaikuttamismahdollisuuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota ja että nuorisovaltuuston toiminnan resurssit tulee tosiasiallisesti turvata.

Nuoret ja opiskelijat ovat esityksen perusteluidenkin mukaan yksi päämuuttajaryhmistä. Uusi kuntarakenne ja sen myötä uusissa kunnissa tarjottavat palvelut (esimerkiksi opiskelumahdollisuudet sekä julkinen liikenne) vaikuttavat myös pitkälti siihen, mihin muuttoliike suuntautuu. Liitostilanteissa on varmistettava palveluverkon saatavuus koko alueella sekä kohtuuhintaisten asuntojen saaminen. Kohtuuhintainen asuminen on erityisen tärkeää opiskelijoille, jotta tasapuoliset mahdollisuudet opiskeluun ulkopaikkakunnalla ovat kaikkien saavutettavissa.

Vaikutusten arvioiminen

Lain perusteluissa on hyvin löyhästi viitattu lapsivaikutusten arviointiin, josta käydään jatkuvasti myös kuntapuolella keskustelua. Vaikutusten arviointi lasten ja nuorten näkökulmasta osana mahdollista kuntaliitosprosessia on Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton mielestä ensiarvoisen tärkeää, koska sen avulla pystytään mitoittamaan palveluiden tarvetta suuren ja tärkeän käyttäjäryhmän osalta sekä tekemään tarvittavia ratkaisuja esimerkiksi julkisen liikenteen järjestämisestä, jonka osalta maamme nuoret ovat tänä päivänä hyvinkin eri

Lausunto
31.3.2014

arvoisessa asemassa. Tämä arviointi toteutetaan parhaiten kysymällä näiltä ryhmiltä itseltään. Näissä arviointitilanteissa tulee myös hyödyntää kunnan nuoria edustavaa nuorisovaltuustoa.

Hämmennystä herätti maininta siitä, että nuorten erilaisia osallisuusrakenteita on helpompi järjestää suuremmalla väestöpohjalla. Totta on, että kuntaliitosten myötä nuorten osallisuuskäytänteet ovat levinneet laajemmalti ja on pystytty luomaan kestäviä ja pysyviä rakenteita liitossopimuksia tehtäessä, mutta nuorten osallisuusrakenteita voidaan ja täytyy rakentaa kunnan väestöpohjasta riippumatta.

Yhteenveto

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto kokee, että muutamilla tarkennuksilla ja määritelmien lisäyksellä voidaan saavuttaa nuorten näkökulmasta katsottuna oikeudenmukainen kuntarakennelaki, joka turvaa nuorten mahdollisuudet osallistua mahdolliseen pakkoliitosprosessin päätöksentekoon.

Nuorisovaltuustojen aseman vahvistaminen myös kuntarakennelain perusteluissa on perusteltua, jotta nuorille tarjotaan mahdollisuus osallistua päätöksentekoon niin perustuslain kuin muiden erityislakien hengen mukaisesti.

Helsingissä 31.3.2014

Santeri Lohi
puheenjohtaja

+358 44 777 0561
santeri.lohi(at)nuva.fi

Verna Castrén
pääsihteeri

+358 44 331 1194
verna.castrén(at)nuva.fi